

Výkonnost odvětví

- ***Ve výkonnosti odvětví podle tempa hrubé přidané hodnoty dominoval v roce 2010 zpracovatelský průmysl***

Ve výkonech odvětví podle dynamiky jejich hrubé přidané hodnoty v reálném vyjádření dominoval v roce 2010 zpracovatelský průmysl (+10,1 %), jehož silný růst navíc během roku neustále zrychloval (+16,7 % ve 4. čtvrtletí). Udržení této dynamiky podporoval výrazný růst nových zakázek, zejména zahraničních.

Druhým nejrychlejším tempem rostla hrubá přidaná hodnota v odvětví, jehož součástí jsou služby pro podniky (+6,1 %), ale významný přírůstek mělo i pohostinství a ubytování (+3,9 %) a také obchod (+3,3 %). Naopak k nejhlubšímu propadu hrubé přidané hodnoty došlo ve stavebnictví (-7,1 %) a v zemědělství (-5,5 %), kde však působila srovnávací základna – v roce 2009 stoupla hrubá přidaná hodnota v zemědělství o 13,5 %. V ostatních výrobních odvětvích výkonnost podle tohoto parametru stagnovala (např. těžba -0,3 %) nebo rostla tempem pomalejším než průměr za ekonomiku (+3,1 %). Bylo tomu tak např. v odvětví dopravy, skladování, pošt a telekomunikací (+2 %) nebo peněžnictví a pojišťovnictví (+0,9 %). Odvětví stojící mimo produkční sféru zaznamenávala faktickou stagnaci hrubé přidané hodnoty při jejím poklesu ve školství (-2,2 %) a ostatních veřejných sociálních a osobních službách (-1,7 %).

- ***V produkci, tržbách a nových zakázkách se zvedla především cyklická odvětví; ze 14 odvětví zpracovatelského průmyslu bylo 9 stále v poklesu***

Produkční statistiky potvrdily rovněž dominanci zpracovatelského průmyslu v růstu české ekonomiky v roce 2010.

Vzchopila se především jeho cyklická odvětví orientovaná na zahraniční poptávku, která v logice věci zaznamenávala za krize největší propady. Jestliže celková produkce průmyslu vzrostla v roce 2010 reálně po očištění o pracovní dny o 10 % a ve zpracovatelském průmyslu o 11 %, pak přírůstek výroby dopravních prostředků a v hutní prvovýrobě byl dvojnásobný (shodně +22,1 %). Nadprůměrně rostla i výroba léků, počítačů a elektroniky, hutní druhovýroby a výroby elektrických zařízení. Ze 14 odvětví zpracovatelského průmyslu však 9 zaznamenalo meziroční pokles, což ukazuje na značnou výkonnostní diferencovanost zpracovatelů a při případném dalším výpadku poptávky pak na riziko pro růst celého odvětví. Je třeba mít na paměti, že k „vyexportování“ z krize pomohly české ekonomice poptávkové stimuly v zemích obchodních partnerů (exportu aut zejména tzv. „šrotovné“), bez nichž by byl vývoz zřejmě méně dynamický.

- ***Růst nových zakázek předstihoval tempo tržeb***

Poptávka v podobě nových zakázek celkem však byla v roce 2010 meziročně silná, rychlejší než tempo produkce i tržeb. Hodnota objednávek ze zahraničí (+15 %) přitom stoupla jen o málo více než hodnota celkových nových zakázek (+14,2 %), což je dokladem i silné poptávky po průmyslové produkci na domácím trhu.

Přes silný růst produkce pracovalo v průmyslu méně „kmenových“ zaměstnanců, než v roce 2009 (průměrný evidenční počet zaměstnanců bez agenturních pracovníků v podnicích s 50 a více zaměstnanci v průmyslu byl v roce 2010 meziročně o 4,7 % nižší).

- ***Pokles stavební produkce se prohloubil; zahajována výstavba bytů v bytových domech jen poloviční***

Už druhý meziroční pokles produkce za sebou dokládá špatnou situaci v českém stavebnictví, které se po průměrných ročních přírůstcích o 10,5 % v letech 2004-2007 (ale i 2001-2007) propadlo v roce 2010 meziročně o 7,8 % (v roce 2009 o 0,1 %). Problém způsobila zčásti i vysoká nabídka v předchozím období. Krizový vývoj stlačil zájem o nové byty, resp. jejich nabízené ceny, a i díky tomu byl propad v pozemním stavitelství hlubší (-8,5 %) než za celou stavební produkci. Škrty ve vládních výdajích zprůdka omezily produkci inženýrských staveb (-6,5 %), která ještě v krizovém roce vlivem příznivého financování z peněz evropských fondů stoupla o 16 % po téměř 15% růstu v roce 2008.

Zahájená výstavba bytů byla o zhruba čtvrtinu nižší než v roce 2009, u bytových domů o téměř polovinu (-48 %). V dokončování bytů k tak velkému propadu nedošlo. V odvětví klesla produktivita práce, protože zaměstnávalo meziročně o 3 % „kmenových“ zaměstnanců méně a přitom pokles produkce byl podstatně hlubší. Jejich průměrný měsíční výdělek činil 28 734 korun (opět bez agenturních pracovníků a za podniky s 50 a více zaměstnanci).

- **Za růstem celkových tržeb v maloobchodě stál mimořádný vliv motivující podnikatele k nákupům novým vozidel**

Celkové tržby v maloobchodě vč. čerpacích stanic a prodeje a oprav aut se v roce 2010 v meziročním vyjádření zvýšily reálně o 1 %, v roce 2009 byly meziročně o 4,7 % nižší (jde o růst s vyloučením sezónnosti a kalendářních vlivů). Tržby za potraviny však stouply pouze o 0,2 %, za nepotravinářské zboží dokonce poklesly o 0,7 %. Je zřejmé, že za vykázaným meziročním růstem celkových tržeb stály prodeje vozidel a jejich opravy (+6,6 %). Jejich dynamiku významně zvyšoval - po hlubokých poklesech roku 2009 – především prodej osobních aut podnikatelům, kteří mohli těžit z časově omezeného protikrizového balíčku zahrnujícího i zrychlené odpisy majetku a daňové odpočty.

- **Prodej přes internet meziročně vyšší o více než desetinu**

Naopak klesal meziročně prodej ve stáncích a na trzích (-3,7 %), ještě rychleji pak prodej pohonných hmot (-5,8 %), kde růst cen odrazil od spotřeby a prodané objemy se snižovaly. Prodej přes internet a prostřednictvím zásilkové služby se zvýšil o téměř 11 %.

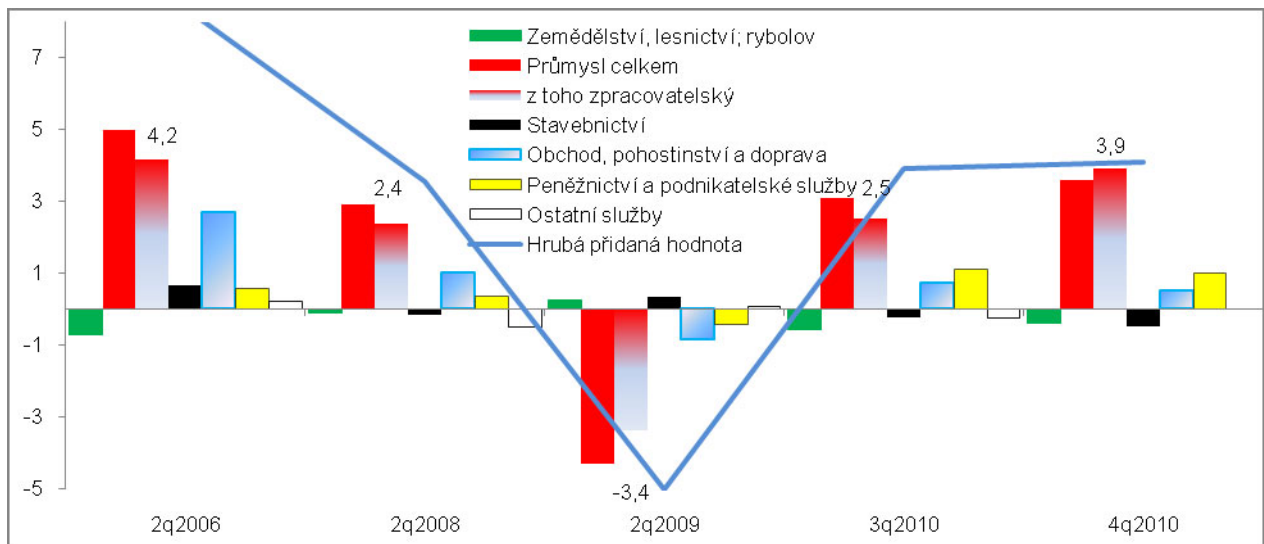
K poklesu tržeb v reálném vyjádření došlo dříve (poprvé už ve 4. čtvrtletí 2008) než k reálnému poklesu spotřeby domácností (od 1. čtvrtletí 2009). Důvodem je skutečnost, že domácnosti mají i jiné druhy výdajů než jen za obchodovatelné zboží.

- **S výjimkou dopravy ceny služeb klesaly**

Tržby za poskytnuté služby se v roce 2010 meziročně v reálném vyjádření snížily o 1 % (po zohlednění skutečnosti, že tento rok měl o 2 pracovní dny více pak činil pokles 1,3 %). Proti směru za celý sektor služeb působil vývoj tržeb v dopravě a skladování v reakci na růst ekonomiky, zejména produkčních odvětví. Tržby v dopravě se tak meziročně zvýšily o 3,7 % po poklesu o 9,9 % v roce 2009. Rychleji rostly tržby v železniční dopravě (+5,3 %), kde však byl v předchozím roce obrovský propad (-16,7 %), takže dynamika je ovlivněna i srovnatelnou základnou. V krizi je však stále letecká doprava, kde se pokles tržeb dále prohloubil na -15,1 % po -10,8 % v roce 2009.

Vývoj ve službách odpovídá faktu pomalejšího výstupu z krize, který je vzhledem k charakteru tohoto sektoru odvětví obvykle opožděn za cyklickou fází ekonomiky.

Graf 3: Příspěvky odvětví k růstu přidané hodnoty v ekonomice (v p.b.)

Pramen: ČSÚ